

Entity, Enmeshment & Equality

פרשיות נצבים וילך תשפ"ג

DEUTERONOMY

29 / 9-17

PARASHAS NITZAVIM

You are standing today, all of you, before HASHEM, your God: the heads of your tribes, your elders, and your officers — all the men of Israel; ¹⁰ your small children, your women, and your proselyte who is in the midst of your camp, from the hewer of your wood to the drawer of your water, ¹¹ for you to pass into the covenant of HASHEM, your God, and into His imprecation that HASHEM, your God, seals with you today, ¹² in order to establish you today as a people to Him and that He be a God to you, as He spoke to you and as He swore to your forefathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob. ¹³ Not with you alone do I seal this covenant — this imprecation, ¹⁴ but with whoever is here, standing with us today before HASHEM, our God, and with whoever is not here with us today.

9. אתם נצבים — You are standing. Moses emphasized that the people were standing before God, because the purpose of the covenant was to bind them to God's Torah, or he meant to say that they were standing before the Ark of God (Ramban). Sforno comments that Moses stressed that they were standing before God, Who cannot be deceived.

Moses divided the people into categories to suggest that everyone is responsible according to how many others he or she can influence. Leaders may be able to affect masses of people; women, their immediate families and neighbors; children, only a few friends and classmates; common laborers, hardly anyone. God does not demand more than is possible, but He is not satisfied with less (Or HaChaim).

כבר דקדקו קמאי על תחילת הכתוב, אתם נצבים היום כולכם, על מי כוונתו, אחרי שלאחר מכן הולך ומפרט את כל חלקי העם, ראשיכם שבטיכם וגוי כל איש ישראל.

3

5

ללמדך!

כי שני נושאי אחריות המה.

אחריות לאישיותו האינדבידואלית ומילוי משימותיו מצד משימות כל אדם מישראל.

— כמובן, בהתאם לכישוריו, כוחותיו, מצוותיו וכל אוצרותיו, כפי אשר נטעם הקב"ה בקרבו, וכפי אשר פיתחם והעלם בכוחותיו הוא, בסיעתא דשמיא.

אך כמו כן, גם אחריות למשימותיו בתור אחד מן הכלל. כאבר מאברי האומה כולה, כממלא משימות כלל ישראל בתור משימות העם.

כמו למשל, משימות "עם זו יצאתי לי תחלתי יספרו" (ישעיה מג, כא).

★ ★ ★

וכשמגיעים על שולחנו של מקום, לדין ומשפט, הרי שיתנו את הדין, על שתי מערכות תפקידי החיים.

על המערכת הפרטית האישית, ועל המערכת של "כולכם".

זהו שאמר רבי יוחנן, כי בה בשעה, כל אחד עובר לפניו, כביכול, כבני מרון.

באותה שעה ממש.

עוברים לפניו יתברך, כ"נסקרין בסקירה אחת".

כלומר, לא רק כאדם אישי, יחידי, פרטי, אלא גם כאחד מכלל ישראל.

— האם מילא האיש את שתי מערכות משימותיו. את יעודיו ככל "איש ישראלי", הפרטיים, ואת יעודי "כולכם", הכלליים.

לכן —

— בסקירה אחת.

זהו איפוא ה"כולכם".

כי אמנם, התייצבות מיוחדת היא. שבנוסף על "כל איש ישראלי", יתייצב גם מתורת "כולכם".

4 ברכת נצבים מרדכי שיא

ללמדך, כי נאמרה מצוות התייצבות מיוחדת ל"כולכם".

כלומר, מלבד התייצבותו האישית של כל אחד ואחד, כשהוא נושא עמו את כל הכלול בו, אישיותו, מעמדו וכדו', מלבד זאת, נאמרה התייצבות מיוחדת ל"כולכם", מתורת גוף של "כולכם".

נמצא, שהתייצבותו של כל אחד ואחד לפני השם, שני דיני התייצבות יש בה.

ההתייצבות אישית פרטית, והתייצבות כחלק מן ה"כולכם".

★ ★ ★

כי אמנם דבר גדול מאד ויסודי גילה לנו הכתוב.

שמוטלת על האדם אחריות מיוחדת, מצד היותו חלק מן הכלל, היינו מן ה"כולכם".

כי שתי משימות הנה. האחת, למלא יעדיו האישיים. והאחרת, למלא את יעדיו בתור חלק משלים ליעודי ה"כולכם".

★ ★ ★

והבנתי על פי זה את דברי רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן, במסכת ראש השנה דף יח ע"א: "יכולן נסקרין בסקירה אחת".

"בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון. מאי כבני מרון, הכא תרגימו כבני אמרנא. ריש לקיש אמר,

כמעלות בית מרון. (אמר) רב יהודה אמר שמואל, כחיילות של בית דוד. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, וכולן נסקרין בסקירה אחת. אמר רב נחמן בר יצחק, אף אנו נמי תנינא (תהלים לג, טו) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. מאי קאמר, אילימא הכי קאמר, דברנהו לכולי עלמא ומייחד לבייהו כהדדי, והא קא חזינן דלאו הכי הוא, אלא לאו הכי קאמר, היוצר רואה יחד לבם, ומבין אל כל מעשיהם" (ראש השנה ה.ח.)

ולכאורה, לשם מה ה"סקירה" הזאת!?

מהו הפירוש "סקירה אחת". מה העדיפות ב"אחת"?

★ ★ ★

עבודת השי"ת - על כל יחיד מישראל

בא וראה שהפסוק פתח בלשון רבים, 'אתם נצבים היום כולכם', ואילו בסיומו נקט לשון יחיד, 'כל איש ישראל', ולא, 'אנשי ישראל'. יתר על כן, להלן אמר הכל בלשון יחיד: וגרר - מחניך - לעברך - כורת עמך - למען הקים אותך היום לו לעם, ואילו לאחר מכן נקט שוב לשון רבים (פס' י"ג) ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת, ומה היא הכונה בכל הדיוקים הללו.

ברם הכתובים מורים לנו דרך ה', כי אם אמנם העבודה מוטלת על כל איש ואיש מישראל כאופן כללי, בהיותו חלק נפרד מהכלל כולו, אבל לאמיתו של דבר הרי קיימת עליו חובה מיוחדת לעבוד את קונו ב"ה באופן פרטי, כאילו הוא לבדו נמצא בעולם ואין אחר שיעשה אותה העבודה במקומו. והוא שהורו לנו חז"ל (סנהדרין ל"ז, א') שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר בשבילי נברא העולם, ופירש"י, כלומר, חשוב אני כעולם מלא, לא אטרד את עצמי מן העולם בעבירה אחת'.

והיינו כמ"ש (קידושין מ' ב') לפי שהעולם נידון אחר רובו, והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת או לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, שנאמר (קהלת ט', י"ח) וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, בשביל חטא יחידי שעשה זה, אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה, וכן הוא ברמב"ם (הל' תשובה פ"ג, ה"ד). נמצא שכל יחיד יחיד מכריע את העולם לפי מעשיו, אם לזכות או לחילה לחובה.

וכעת יתבאר לנו הכתוב שלפינו: אתם נצבים היום כולכם - היינו העבודה המוטלת על הכלל כולו, אך: כל איש ישראל - לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלקיך כורת עמך היום. כלומר, כל יחיד חייב לדעת ולהתבונן בדבר, שאם כי הברית נכרתה עם הכלל, הרי חובה

קיומה נוגע לכל אחד ואחד בפרטות, כאילו הוא לבד נמצא בעולם, ואין אחר זולתו. וזהו (פס' י"ב) למען הקים אותך - אותך דייקא, כל יחיד - היום לו לעם, שכל אחד הוא כאילו העם כולו,

אך לאחר שעשה העבודה הייחודית לו, מוטל עליו להתחיל עם הציבור בעבודתו, והיינו שיכיר בכך שבעצם אינו אלא פרט אחד מתוך הכלל. וזה שחזר הכתוב ואמר בלשון רבים: ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת - להורות לנו שהיחיד חייב לכלול עצמו בעבודת הציבור. ולכן גם נאמר: כל איש ישראל - היינו היחיד שהוא איש ישראל צריך לכלול עצמו "כל איש ישראל", וכן אתם נצבים היום כולכם - התאחדות עם הכלל כולו, ולזה נתכוונו באמרם (אבות פ"א, מ"ד) אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני. היינו כי כל אחד צריך לעבוד בבחינת יחידות, כי אם אין אני לי מי לי, אך צריך אחר כך לכלול עצמו בכללות ישראל, וזהו וכשאני לעצמי מה אני.

ותמצא שאמר (תנחומא א' בפסוק שלפינו) בנוהג שבעולם אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת, ואילו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משברן. ונוכל לרמוז דבריהם לעניינינו, כלומר, אף שעבודת היחיד הכרחית ודרושה, בכל זאת כל עוד שאינו מחובר עם הכלל הרי הוא בגדר אחת אחת שאפילו תינוק משברו. היינו שאם היחיד אינו כולל עצמו עם הכלל ייתכן שלא יהיה קיום לעבודתו, ולכן חייב הוא לכלול עצמו עם הציבור, בכדי שתהיה עבודתו בגדר אגודה של קנים שאין יכולת לשברם, וכך גם עבודתו תעלה לגבהי מרומים, ואיש לא יוכל למנוע עלייתה, בהיותו מחובר לעבודת הציבור החשובה והרצויה לפניו ית.

ואחר כך אמר כל איש ישראל, ר"ל כי מלמד הצרית הכללי, צריך כל איש

ישראל לקבל את צרית ה' בצחינת פרט, * צרית המיוחדת צינו לצין קונו, לקיים התורה והמצוות צדק ושביל המיוחד לו, צלי כח הרציס. ועל זה אמר, לעצרך צרית ה' אלהיך, אשר ה' אלהיך כורת עמך, למען הקים אותך היום לו לעם, הכל בלשון יחיד.

ועל פי זה פירשנו, את הנאמר בהפטרת שבת שובה, שובה ישראל עד ה' אלהיך וגו', קמו עמכם דברים ושבו אל ה', וכבר דקדקו המפרשים על כפל הלשונות, שאמר שובה ישראל וחזר ואמר ושבו אל ה', ולפי דרינו יוצא, כי כאשר צא האדם לשבו אל ה', צריך לקבל על עצמו לעבוד את ה' בשני האופנים המצוואריים, צדק כלל וצדק פרט, ולה' אמר שובה ישראל, בלשון יחיד, ושבו אל ה' בלשון רבים, לרמוז לשני הצחינות האלה.

ובימים הללו, ימים הנוראים הבאים לקראתנו, צריך האדם להוסיף בכל אחת משתי הצחינות האלה, שיקלול את עצמו יומר עם הכלל, להיזהר יומר בתפלה צניבור, ולעסוק יומר צמורה צדקים.

וימקשר יומר עם בני ישראל צמחצמתו, וככל התפלות שמתפלל יעורר רחמים צעד הכלל כולו. וכן צריך להרבות יומר בעבודה פרטית שלו, להמכוד יומר עם קונו, ולעשות יומר חשבון לנפשו, שענין חשבון הנפש הוא ענין פרטי, שצריך כל אדם לעשות צינו לצין קונו, להתמודות לפניו על פרטי מעשיו, ולשפוך שיחו לפני ה' צין תנור לכרייס.

תמו שיערי נצבים מוביה

אמנם לפעמים מרוב שהאדם אחראי על זולתו, על אנשי ביתו או על כלל הציבור, עלול לשכוח מאחריותו על עצמו, אשר בראש ובראשונה צריך לשמור ולהשגיח על עצמו, בכל פרט קטן כגודל, הן בסור מרע והן בעשה טוב, בתורה ותפילה, בדקדוק המצוות ובטהרת פנימיות הלב, לזאת לפני כריתת ברית הערבות על כל איש ישראל הרגיש הכתוב 'אתם' נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, כלומר אתם בעצמכם, כל יחיד יחיד בעצמו, עומד לפני השי"ת, וצריך לדאוג שיהיה הוא עצמו כראוי.

ויתר על כן, דוקא מפני שהאדם אחראי על אחרים ומקושר עמהם, ומשתדל להשפיע על מי שהוא חלש הימנו, צריך לזהר יותר שלא יושפע מהם לרעה ח"ו, כפי ששמעתי ממורי הגרא"א דפ"ל זצ"ל שלכן היה אברהם אבינו צריך לשמירה והגנה יתירה, כמו שהבטיחו השי"ת (בראשית טו, א) אנכי מגן לך, וכמאמרינו (תפילה הנמיתה) מגן אברהם, לפי שהיה עוסק עם אנשי דורו לקרבם ולהכניסם תחת כנפי השכינה, על כן הוצרך שמירה שלא יזיק לו שייכותו אליהם, ולא יחלש וירד ממדרגתו מכח התעסקותו עמהם.

1. כל אחד ואחד חייב לומר נצבילי נברא העולם, נצבילי, היינו נצבילי ודרך המיוחדת לי, וצריך למקן ולנכסם את השביל שלו, לייחד לו דרך המיוחדת נצבילי, כי זאת המורה אדם, כמו שהמורה נדרשת בכלל ופרט, כן צריך כל אחד מישראל להיות נדרש בכלל ופרט.

ועל פי יסוד זה יוצא הכתוב, אתם נצבים היום כולכם, ופרש"י הן, מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ציוס מותו להכניסם צרית, כינסם דייקא, כדי ללמדם שיקבלו עליהם את צרית ה' בצחינת כלל שיתקשרו יחד כולם כאחד. ועל זה אמר כולכם לפני ה' אלהיכם, ראשיכם שצניכם, הכל בלשון רבים.

12 The Covenant Is Forged with the Nation, Not with Individuals

IN *NETZACH YISRAEL* (Chap. 11), the Maharal explains that the covenant *Hakadosh Baruch Hu* formed with Yisrael before they entered the land was not entered into with individuals, but with the nation as a whole, and as such is eternally binding. Since it was not drawn up with individuals, making it subject to each one's consent (and the consent of those who later come in his stead), but rather with the entire nation as a single entity, it perforce fully devolves upon all future generations. The partner to the covenant on Yisrael's side was the entity that can be termed "the national soul" — or, as Chazal refer to it, *Knesses Yisrael* — a deeply rooted chord common to every Jewish soul that nourishes a Jew spiritually and to whose conditions and obligations every Jew is thus subject from the moment of birth.

Rabbeinu Bachye's comments here also convey this meaning: "A father is a root, and his offspring are branches that will sprout in the future from the potential contained in the root. The root [thus encompasses all its future derivatives and] is thus able to include future generations in the covenant into which it enters."

In contrast to Heaven's covenant with Noah (*Bereishis* 9:8-17),

which was made with him as an individual and which therefore does not devolve upon that portion of his descendants who did not inherit his characteristics, the covenant with our forefathers Avraham, Yitzchak, and Yaakov was made with the nation as a whole, as it says, "I shall give the Land to you *and to your descendants*" (*ibid.* 26:3).

"This is called 'communal attachment'" says the Maharal, "meaning, [attachment] of the nation as a whole. No change takes place on the communal level; any change taking place is on the individual level. Therefore, even though attachment may [vary], growing stronger or weaker according to the [individual] recipients [of the covenant], the communal attachment itself remains unchanged." While an individual can choose to differ from the rest of the community, the nation's soul is a collective entity that never changes, and the covenant entered into with it is therefore everlasting.

13 The Covenant Devolves on Future Generations That Are Part of Klal Yisrael

THE MAHARAL EXPLAINS the *pesukim*, "And not with you alone am I forming this covenant... but with those who are standing here with us today... and with those who are not here with us today" in keeping with this approach. The covenant binds future generations, even those individuals who are disloyal to it, because it was entered into with the nation's unchanging root and is unaffected by the appearance of individual deviant branches.

"The matter is clear," writes the Maharal, "because He made the covenant with Avraham in his role as progenitor of the nation as a whole, and with Yisrael, too. He said he was not entering into the covenant with them as individuals but as a national entity, meaning the [nation] named Yisrael. This included those who were present before Him then as well as those who were born later, to all of whom the title 'the Israelite nation' [equally] applies. Therefore, how is it possible to say that individuals who sinned can abrogate the covenant, which devolved upon the national entity as a whole?"

כט ה' פרשת נצבים
R. Weisberger (78) 11

התחיל בלשון רבים ותיכף עבר ללשון יחיד לעברך בברית ה' ובאלתו. ואינו קושיא, כי מדבר לכלל ישראל כולו באחדות גמור. וכבר כתבנו דלכך התחיל במלת כולכם, אף שהוסיף לבאר כל הפרטים, היינו דכולכם היינו מדרגה למעלה מכל פרט ופרט ביחד, אלא הכלל כולו בתור כלל ישראל

מציאות יחידית בפני עצמן נפרד מחמש שמנה במעלותו וחמש במדרגה קטנה; ועיין בפרי צדיק שהשווה החמש נגד חמש, אבל כולכם היא חטיבה עצמית וכללית. ומדבר אלי' בלשון יחיד. וזהו, משום דעיקר הברית שהכניס אותם כעת הוא דערבים כולם זה לזה. וזהו גם מה שפרש"י שבא הנצבים לפייס אותם דאמרו מי יכול לעמוד בצ"ח קללות שבתוכה והרי אתם קיימים היום. ופירש הדברים אפשר, דאע"פ ששייך עונש וקללות לחלק הפרטים של כלל ישראל, אבל הכולכם לעולם אינו נאבד והכלל כולו עומד דנצח ישראל לא ישקר; וזהו גם פירש שני של רש"י דעשה אותם מצבה כשנסמרו ליהושע, היינו דמטר לו הכלל כולו למעלה מכל הפרטים.

136

are likened to a lamb — just as a lamb, when it receives a blow to its head or to another part of its body, every part of its body feels it, so it is with Yisrael."

This transcends the realm of sensation — the feeling of solidarity among Jews, real as it is — and is actually reflected in halachah. The Ritva (*Rosh Hashanah* 29a) remarks that although a person may have already fulfilled any given mitzvah, he can still make a blessing on that mitzvah for his friend prior to the latter fulfilling it, because although the obligation to fulfill the mitzvos devolves upon each person individually, "All of Yisrael are guarantors for one another and are like one collective body; as though one of them is paying off another's debt."

14

14 The Collective Covenant Renders Each Individual Responsible for Everyone Else's Mitzvos and Aveiros

WERE HASHEM'S COVENANT with Yisrael a private matter between each individual and his G-d, this collective responsibility would be incomprehensible. Each person would live according to his own perception of faith and would be able to annul his own private covenant without impacting the stability of his colleagues' covenant. In light of the Maharal's explanation that the covenant exists between *Hakadosh Baruch Hu* and the Jewish nation as a whole, not with its individual components, however, we understand how "All of Yisrael are responsible for one another" and how an individual's abrogation of the covenant places his colleagues in the same situation of being in breach of the covenant.

In the above Midrash (*Vayikra Rabbah* 4:6), we find Rabbi Shimon bar Yochai's statement, "This is comparable to people sitting together in a boat when one of them takes an awl and starts boring a hole beneath him in his cubicle. 'What are you doing?' his friends ask him. 'What business is it of yours?' he replies, 'I am boring a hole under myself.' They told him, 'The water will enter and submerge the whole boat.'"

“You Are Standing” — You All Bear Responsibility for One Another

THE MAHARAL'S UNDERSTANDING of this covenant as being between *Hakadosh Baruch Hu* and the nation's collective soul from which every individual Jewish soul in every generation draws spiritual sustenance and to which it remains deeply attached affords us insight into the covenant of *parshas Nitzavim*. As the *Ohr Hachaim* explains, “Moshe's intention with this covenant was to render them responsible for one another, so that every person would attempt to ensure that his colleague would not transgress Hashem's directives, with them being held accountable for each other.” The *Ohr Hachaim*

writes that the term *atem nitzavim* (you are standing) is thus similar in meaning to the term in *Megillas Rus* (2:6), “*hanitzav al hakotzrim* (who was standing over the reapers),” i.e., the one who was supervising them and who bore responsibility for them.

The Maharal's disciple, the *Kli Yakar*, adds further that *Hakadosh Baruch Hu* wanted this to be a new covenant to replace the previous one that had been broken by the sin of the Golden Calf, which had come about because they were not held responsible for one another at that time, and each person was able to do as he liked. With the advent of a covenant with the nation as a whole that made them responsible for each other, each person's actions impact everyone else. As an analogy, the guarantor of a loan who sees the borrower wasting his money will rebuke him for fear that he might end up having to pay the debt on his behalf. We thus also find that leaders are sometimes held accountable even for sins done by individuals in private, as was the case with the sin of Achan. The rationale behind this is that they did not previously exert their authority sufficiently and ignored wayward individuals.

16 A Person Is Responsible for the Actions of Others over Whom He Wields Influence

THE COVENANT WAS addressed to each and every social grouping within the Jewish nation, from the water drawers to the leaders of the tribes. Each person has a responsibility to take action within the social circle in which he finds himself and within which he wields influence. As Chazal say (*Shabbos* 54b), “Whoever has the ability to influence the world is held responsible for the shortcomings of the entire world; whoever is able to influence his fellow townfolk is held responsible for the failings of everyone in the town, while whoever can influence the members of his household is held responsible for their misdemeanors.”

The Maharal shows us that a Divine spark nestles within each and every Jew, along with a deeply entrenched root that draws spiritual

אשרי אדם עוז לו" כן מסילות "בלבכם", דלכאורה לפי הדקדוק הול"ל מסילות "בלבבו", אלא מדבר בענין התוכחה שלא כל א' יכול להוכיח בשער בת רבים, הוא כה יעשה, ישב בביתו או בביהמ"ד ויעטוק בתורה לשמה ובתפלה בכונה ויתקדש וכו', ועי"ז ממשך רוח טהרה לעולם, אשר ממנה באים הרהורי התשובה, וז"ש אשרי אדם עוז לו" כן, בתורה ותפלה ומצוות, ועי"ן ממשך הוא מסילות "בלבכם" של אלה הנחוצים להם תוכחה עכ"ת וק"ל.

וז"ש אתם נצבים היום כולכם ערבים זה

בעד זה כנ"ל, אבל יש לכם אפשרות לעשות זאת ע"י שתהיו לפני ה' אלקיכם דבוקים בו (כבר"פ שמיני) ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ה' פי' האוה"ח הק' בדביקות נפלא באיז מסך מבדיל, וכזה תפעלו ג"כ להטות לכם לתורה כנ"ל.

ובפ"ב דאבות מ"ה, על מה שאמר שם הלל אל תפרוש מן הצבור, כתב שם במדרש שמואל וז"ל: אי נמי אמר אל תפרוש מן הצבור, צריך לאדם להיות לו אמונת אומן שכל בית ישראל הם נפש אחת, על דרך כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה, וטעמא דמילתא, לפי שאב אחד לכולנו א' אחד בראנו, וכל בית ישראל נפשם חצובות ממחצב אחד מתחת כסא הכבוד, והם חלק אלוך ממעל אשר הוא יתברך אחדות פשוטה, ולכן כל נפשות בית ישראל יקראו נפש אחת כו', ונראה לי שעם זה יובן מה שאמרו רז"ל בהגדה, רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעיקר, והרי אפשר שאפילו הוציא את עצמו מעבודת קרבן פסח, אפשר שהוא מאמין בעיקר אלקותו והוא רק מומר לדבר אחד מן התורה,

אמנם עם מה שאמרנו יובן שבאומרו לכם ולא לו ופירש עצמו מן הצבור והוציא עצמן מן הכלל מפני זה כפר בעיקר, לפי שאחדות כל בית ישראל הוא לפי שעובדים לא' אחד, וכל נפשם הם נפש אחת, וכל מי שהוציא עצמו מכלל בני ישראל נחשב כמו שהתנכר מאמונתם כו', ועם זה יובן מה שאמרו רז"ל ומנו הפורש מהצבור עם אותם שאין להם חלק לעוה"ב [וכן איחא ברמב"ם הלכות תשובה פ"ג הי"א] ולכאורה גדול עונשו מעונו, ועם מה שכתבנו שכפר בעיקר, הלא עונו גדול מנשוא, עכ"ל המדרש שמואל.

האוה"ח הק' מפרש תיבת נצבים מלשון השגחה ושלטון, כמו (רות ב, ה) הנצב על הקוצרים, שכאן נצטוו על הערבות שכל א' אחראי למעשה חבירו אם לא יוכיחנו, ע"ד אומרם רז"ל (שבת נ"ד) כל מי שאפשר למחות וכו' נתפס על אנשי עירו וכו' וז"ש אתם נצבים נעשיתם משגיחים ואחראים כולכם זה על זה ראשיכם שבטיכם וכו', כל א' כפי יכלתו חייב לפעול ולהוכיח. אכן הרי לא כל א' מסוגל זה, אם מפני חלישות מזגו, או קושי ערפם של השומעים, או שאינו יכול לדבר ולהוכיח כראוי, וא"כ איך יתפס על עון אחרים, — אבל כבר הזכרתי בס"ד כמ"פ דברי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע כמו שמביא בעל מלא הרועים בספרו אמת ליעקב (פרק ל"ד דף מ"ו, מובא בסוף ההקדמה לספרו קהלת יעקב, בהוצאת שנת תשל"א) לפרש הפסוק (בתהלים פד, ו)

שערי נצבים טוביה תז

למה יש לחשוש שיהיה מי שלכבו פונה אחריהם, אלא מזה מוכח כמה הראיה משפיע על נפש האדם, שכיין שרואה עבודה זרה, אף שרואה אותה מוסרחת ומאוסה ומתעב אותה, יש לחוש שבצד מה יהיה נמשך ליגור אחריה רח"ל.

ולכן, לפני שהזחירה תורה על חיוב הערבות והאחריות להשפיע על הזולת, חזרה להזכיר את כריחת הברית של האדם עצמו, 'אתם' נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, שצריך לשמור על עצמו בחר שאת ובחר עו, שלא ישפיע ממושפעי לרעה, רק ישיגו וישפיע עליהם לטובה.

והאמת שכל אחד מישראל, יהיה מי שיהיה, בכוחו להשפיע על הכלל ישראל כולו, כי אף שאין בידו להוכיח ולמחות בכולם, עם כל זה התנהגותו של כל אחד משפיעה על כל העולם כולו, שאם הוא משתדל ומתחזק כראוי בתורה ומצוות, בקדושה ויראת שמים, משפיע על כלל ישראל ועל כל העולם כולו שיהעלו אף הם, [עיי' רבינו בחיי (ט, ט) שהביא דברי המדרש תנחומא (נצבים ב) שלמדו מכאן שכל ישראל נתפסים ולוקים בעון איש אחד, וא"כ כל שכן שהרבים נושעים בזכות היחיד, שהרי מדה טובה מרובה על מדה פורענות, וכן דרשו חז"ל (יומא לה) בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם, היינו שכל עובד ה' באמת יכול להגן ולהשפיע על כל העולם כולו].

אלא שיהיו במצב של "כולכם" דהיינו - אגודה אחת.

ב עוד שם בתנחומא, וכן את מוצא שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודת אחת שנאמר (ימ"י נד) "בימים ההמה ובעת ההיא נאם ה' יבאו בני ישראל ובני יהודה יחדיו וגו'", כשהן אגודין מקבלין פני שכניה, ע"כ.

ג וראיתא בתנ"א רבה (פרק כג) שבחיות עם ישראל בגלות מצרים, נתקבצו כולם באגודה אחת וכתרו ברית שיעשו גמילות חסדים זה עם זה, וזו הסיבה שהוציאם הקב"ה וגאלם קודם הזמן.

ד וזו כוונת התפילה שתקנו בברכת החודש, 'מי שעשה ניסים לאבותינו וגאל אותם מעבודת לחירות הוא יגאל אותנו בקרוב'. כלומר, כשם שבגלות מצרים חשב הקב"ה את הקץ, ולמרות שנגזר עליהם, גאלם קודם הזמן, כך מבקשים אנו שנוכה כפת לגאולה בקרוב, שיחיש הקב"ה גאולתנו, ולכן מסיימים 'חברים כל ישראל' - שבוזה אנו מקבילים עלינו להיות באחדות, ולפיכך ראויים אנחנו להחשת הגאולה.

עצה לזכות בדין - על ידי צירוף לכלל

א אתם נצבים היום כולכם" (כט-טו)

א בפתיחה לוידי אומרים "תבוא לפניך תפלתנו". אנשי כנסת הגדולה תיקנו כל נוסח התפילה לא כבקשת יחיד אלא כרבים, "סלח לנו", "השיבנו אבינו לתורתך", וכן כל התפילה כולה. הטעם לכך הוא, לפי שבשעה שיבקש האדם רק עבור עצמו - הרי הוא יחיד, ומשפט היחיד קשה הוא מאוד, ורק בשעה שתפלתו עבור כל הכלל ישראל - נעשה לגוף אחד עם הרבים, ואז יש לו תקנה להענות.

ב המשיג רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל²⁸ עמד על כך, שכח הרבים אינו רק צירופם יחדיו, אלא הוא כח חדש ללא כל השוואה לכותם כקיבוץ של יחידים. והביא בשם רבו הגה"צ רבי צבי הירש ברוידא זצ"ל את דברי הגמ' (סוטה לו ע"א) על הפסוק, "וישאוהו במוט בשנים" (במדבר יג-כג), שכאשר האחד מטעונו נושא פי שלוש. ואם כך הוא דברים שבגשמיות, על אחת כמה וכמה בדברים שברוחניות.

ג וכן כתב ב"מכתב מאליהו" (מאמרי אלול עמ' צה) כדי לזכות לרחמים צריך להצטרף אל הכלל, כי הרחמים הם רק עם הכלל. למתגאה יש סכנה גדולה ביום הדין אפילו בעניי עוה"ז, כי אינו נידון במידת הרחמים אלא במידת הדין הקשה. ולא עוד, אלא אפילו מי שמצטיין מחבריו, ועל ידי זה נפרד מהם באיזה בחינה, כבר נידון לברו בלי צירוף אל הכלל, ומצב כזה הינו סכנה גדולה עבורו!

24 ואם כן, ק"ו מי שמעצמו - מבלי שיתפלל עבורו נביא גדול כאלישע, אך מפני גבהות ליבו לבד, מתפרד הוא בליבו ומחשיב את עצמו גדול ומצויין מאחרים, כמה מתרחק הוא מקבלת רחמי ית', ומתדבק במידת הדין הקשה.

זכות הכלל היא העצה המיוחדת! הכלל לדבוק תמיד ברחמי ית'. ואין גבול לרחמים על הכלל, כמפורש בתורה (ויקרא כו-מד), "כי לא מאסתים ולא געלתם לכלותם". ואיך נדבק את עצמו אל הכלל?

אם נצטרף אל הציבור בהתחזקות בתורה, אם כולנו נצרך את כוחותינו, וכולנו נסייע איש בידי חברו באהבת רעים להיות יחד למבצר חזק לעלות במעלות התורה בלימוד ובמעשה, ונשים יחד כל שאיפתנו לתורה ועבודת ה', ונתדבק בזה בכל לבבנו, כי הם חיינו, וזולת זה אין רשות אחרת כלל, אז בזכות המבצר הכללי הזה, לכה לרחמים שלא כלו ונצא זכאים בדין.

25 ג] הנה ידוע שפרשת נצבים יוצאת תמיד בשבת שלפני ראש השנה כדאיאת בטור (ט" תכח), ודוקק בספר נתיבות שלום²⁹ דמש"כ בפסוק "כולכם" - דפירושו בזמן שתהיו כולכם אגודה אחת - קאי ג"כ על ראש השנה, שבראש השנה תהיו באגודה אחת, והאופן שתזכו בדינכם הוא ע"י שתהיו כולכם באגודה אחת.

ויסוד ענין זה שבראש השנה צריכים כלל ישראל להיות באגודה אחת, הוא מה שלימדנו הסבא מקלם צוק³⁰, בתוכן עבודה 'שתמליכוני עליכם' בראש השנה, שכתב ז"ל, הנה מהידוע אמרם ז"ל (רי"ה לו ע"ב) אמרו לפני מלכויות שתמליכוני עליכם, וכאשר נתבונן על חוקף קיום המלוכה של בו"ה, הוא רק כשעבדיו כולם כאיש אחד לעבודת המלך, זה הוא קיום המלוכה, ואם ח"ו יפול פירוד בעבדי המלך ניתק ח"ו קשר המלוכה וכו', וממילא נבין כי עיקר 'שתמליכוני עליכם' היינו אחדות עבדיו יתברך, וכענין שנאמר (דברים לג-ה) "ויהי בישרון מלך" - אימתי - "בהתאסף וגו' יחד שבטי ישראל", ולפניו יתברך הסתר כגלות, עכ"ל.

וביאר דבריו דכתיב (שם) "ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל", ופירש"י ז"ל, "בהתאסף" בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם, עכ"ל. וכתב שם המהר"ל ב"גור אריה" ז"ל, 'באגודה אחת הוא מלכם, וזהו מפני כי המלוכה הוא האחדות, ולפיכך נקרא קר"ש קבלת מלוכות

נצבים ופירוש שפנה - רצג

הקב"ה כרת עמנו ברית על הערבות, ופירוש הדבר שהוא הטיל על כל אחד מאתנו אחריות. כל אחד לפי דרגתו ויכולתו אחראי על עם ישראל, ומי שיש בידו יותר כח מוטלת עליו אחריות גדולה יותר.

ודאי שגדולי הדור חייבים יותר, שהרי יש להם אחריות כלפי ציבור גדול, וכן ראשי ישיבות ורבנים שגם להם יש אחריות גדולה. אך גם אנו הקטנים יותר, איננו יכולים להימלט.

באחד ממכתביו של רבי יצחק הוטנר זצ"ל, המובא בספר פחד יצחק (אגרות וכתבים, אגרת קמ"ז), הוא כותב לתלמיד שפנה אליו בשאלה לגבי אחריותו למעשי אחיו: "הנך קובל עלי על שציערתין בעסק ביש זה, האם אמנם שכחתי את הפסוק 'השומר אחי אנכי'... וגם אם אין בידך לשנות המצב, האמנם אין דמעות בעיניך? תודה לה' אנחנו מאמינים עוד בכוחה של תפילה, ואתה אינך יודע כלל את הכח הנמצא בפרק תהלים כשהוא נאמר מתוך לב נשבר והרגשה עמוקה".

כלומר, אמנם אינך יכול ללכת תמיד אחרי אחיך ולדאוג לכל מעשיו, אבל הרי יש לך דמעות בעיניך, ואם אינך יכול לדאוג למעשיו, לכל הפחות עליך לבכות ולהתפלל עליו.

כל אחד מאתנו אחראי על האחים שלו ועל כל עם ישראל. הן על הגשמיות של עמ"י והן על הרוחניות של עמ"י. וכשאי אפשר לעשות זאת במעשים, חייבים לעשות זאת ע"י תפילה.

21 מ אהרן פרשת נצבים משה

אימתי "אתם ניצבים" - "כולכם", בשעה שימאוחדים

אתם נצבים היום כולכם" [כט-טו]

א כתב ה'דעת זקנים' לבעלי התוס', ז"ל, אמר משה רבינו לישראל אימתי תהיה לכם הצבה והעמדה? היום כולכם, כשתהיו באגודה אחת כולכם. וכן אמרו חז"ל (מדרש לקח טוב), אמר משה לישראל, אם אתם אגודה אחת, אתם נצבים היום. מה היום פעמים מאפיל פעמים מאיר, אף אתם אעפ"י שאפילה לכם, הקב"ה עתיד להאיר לכם אור עולם... אימתי? כשתהיו באגודה אחת, ע"כ.

וכ"ה בתנחומא, "אתם נצבים היום" מה היום מאיר פעמים ומאפיל פעמים, אף אתם כשאפילה לכם עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר (ישעיה ס"ט) "ויהי לך ה' לאור עולם". אימתי, בזמן שתהיו כולכם באגודה אחת, שנאמר (דברים יד-ה) "חיים כולכם היום", בנוהג שבעולם אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשכרם בבת אחת, ואלו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משרבן.

דהיינו שחז"ל דורשים תיבת 'כולכם', שאין הכוונה רק כפשוטו שכולם ניצבים,

R. David Feinstein

When Moshe told the Jews that they were standing erect and unchanging, he was referring to their position as לכלם לפני ה', all of you, before Hashem. He meant that every Jew stands equal in Hashem's eyes, every one of them together in His front row, with the same duty to serve Him according to his own ability. Even though some are leaders with tens of thousands of followers, and others are only infants, each one is equal in his obligation to do as much as he can to serve Hashem.

We take it for granted that children are expected to grow and change, but they are not the only ones. Every Jew is required to strive for higher levels in his service of Hashem, every day of his life. In every situation that he finds himself, he must exert himself to the

utmost. Still, however much anyone grows, his position relative to Hashem remains ever fixed and unchanging in the front row of the Jewish people, among those with the highest commitments to Hashem.

This was the Aaron and Moses — הוא אהרן ומשה (6:26).

Rashi comments that in some places Aaron is mentioned before Moses while in others Moses is mentioned first to teach us that they were equal. This is indeed surprising; Moses was the greatest prophet and sage of all times, to such an extent that he was master of the whole world and Hashem chose to give His holy Torah to the world through him. If so, how can it be said that Aaron, for all his merits, was Moses' equal?

This question can be answered in two ways: Firstly, although Moses' power was greater than Aaron's, they were still considered equal because they were both needed for the redemption of the Jews. To give an analogy, even though one partner in a business has a greater role than the other, if the business could not function without both of them, they are equals in that sense.

Secondly, Aaron was considered Moses' equal since, like Moses, throughout his life he performed Hashem's will to the utmost of his ability and with complete faith. Even though Moses' abilities were greater, and he was therefore given more significant tasks to perform, both of them dedicated themselves totally to the things they were given to do.

With this principle, we can explain a well-known story told by the Sages (Bava Basra 10b): Joseph, the son of R' Joshua, became weak and fell into a coma, appearing to be dead. When he revived, his father asked him, "What did you see?"

The son replied, "I saw an upside-down world; the superior ones were on bottom, and the inferior ones were on top."

Said the father, "You saw a world in which everything is clear."

On the surface, this story is difficult to understand. Why did the son think the world he had seen was upside-down? It would seem obvious that in this world we can perceive only what meets our eyes, while in the world of truth a person's real worth would be apparent.

Therefore, we must say that those whom we consider superior in our world are also thought to be superior there, but are nevertheless given a lower status; while people whom we consider inferior in this world are thought inferior there also, but still they occupy a more prominent position. This is what the son meant in reporting that it was an upside-down world. His wiser father, however, understood that Hashem judges each person according to his abilities and does not

שמים (ברכות יג ע"א), אמרו בראש השנה (לב ע"ב) "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" זהו מלכות שמים שלימה, לפיכך כאשר ישראל באגודה אחת מלכותו עליהם, וכאשר נתחלקים ואין כאן אחדות, מלכותו דהוא אחדות אינו עליהן, עכ"ל. וזהו שכתב הסבא מקלם זצ"ל שיעקר קיום "שתמליכוני עליכם" בראש השנה הוא ע"י שנהיה כולנו מאוחדים באגודה אחת, כי זהו קיום המלכות.

עפ"י המשיך הסבא מקלם זצ"ל להורות לנו בזה"ל, על כן חובה עלינו קודם יום הדין הבא עלינו לטובה לקבל על עצמינו לעסוק בכל השנה במצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך", ובוה יהיה אחדות בין עבדי השי"ת, ויעלה יפה בידנו מלכויות, שנכונן עיקר קיום תקפו של מלכויות, ובוה יבוא זכרונו לטובה לפניו יתברך. ואם ח"ו עון בידנו רח"ל של שנאת הבריות, איך לא נבוש ולא נכלם להיות דובר שקרים ח"ו נגדו יתברך, לבקש מלוך על כל העולם כולו בכבודך, ואנחנו לעצמנו לא הכנו עיקר קיום של מלכות שמים עלינו בתקפו, הרחמן יצילנו ונקבל על עצמנו עסק אהבת הבריות ואחדות, עכ"ל.

הרי מבואר ברבריו, שאופן קיום עבודת המלכת הקב"ה עלינו בראש השנה, הוא ע"י שנקבל על עצמינו מצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך", דע"ז אנו מתאחדים באגודה אחת ועי"ז יש קיום למלכות אבל אם לא נהיה מאוחדים באגודה אחת לא שייך קיום למלכות שמים, ובוה הדבר תלוי כמו שנאמר "יהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל". והוסיף בזה הסבא מקלם זצ"ל במתק לשונו זלפניו יתברך הסתר כבגלוי, דהיינו שלא די באהבה חיצונית שרק משפה ולחון, שמדבר ומצפצף אהבת הבריות בפני ולבו בל עמו, אלא צריך לעקור כל שנאה גם מלבן, שלא יהיה לו שום שנאה על חבירו, אלא יהיה מתוקן לגמרי במדת ואהבת לרעך כמוך.

ובזה יש להבין מה שמסור לנו, שבת"ת דקלם בימים הנוראים היה תלוי פתק על פתח ביהמ"ב, וכתוב עליו ד' תיבות "אין מלך בלא עם". ולהג"ל מתבאר יסוד הכוונה בזה, שעבודת ישראל בימים האלו היא להכין עצמם בתורת עם" כדי להעמיד מלכותו יתברך בעולמו, דכיון שאין מלך בלא עם הרי מלכותו כביכול תלויה בנו, והתנאי המעכב

28 ויבינו פרשת נצבים במקרא רפא

ויש לפרש עוד דאע"ג דהחשוב חשוב קודם, מ"מ זהו רק כאן שזהו סדר הקדימה למנותם לפי חשיבותם אבל כלפי הקב"ה כולם שוין כאחד הקטנים עם הגדולים, וזהו "כולכם לפני ה' אלקיכם" דלפני ה' כולם שוין.

demand from someone more than he is capable of. Therefore, those whose talents are inferior but who manage to achieve their full potential are given a higher status in the next world than those with superior talents who fail to utilize them fully. Thus, a "superior" person might have a lower position than an "inferior" one, even though the former may have achieved much more than the latter.

Similarly, Moses and Aaron, even though they differed in their abilities, could be considered equal since both achieved their full potential.

שנב באר נצבים וילך - לפני סליחות החיים

וי"ל בכל זה דהנה ידוע מספרים הק' - דלשון נצבים היום כולכם לפני ה' קאי על ראש השנה שמצינו לשון היום קאי על ר"ה. וכל אחד נצב היום לפני ה' למשפט, והכי מפרש בזה"ק.

והנה מבואר בספרי חסידות דענין ראש השנה הוא שהקב"ה מחדש מלכותו בכל שנה מחדש, כי בראשית בריאת העולם ברא הקב"ה העולם מפני שרצה להיות מלך שמו נקרא, כמו שאומרים בארון עולם, ארון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, לעת נעשה בחפצו כל, אזי

מלך שמו נקרא, כי לא שייך שם מלך אלא א"כ יש על מי למלוך, ולכן אע"פ שהקב"ה הוא בעצם מלך, מ"מ רק לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא.

ובאמת ענין המלוכה אצל הקב"ה הוא ירידה גדולה וצמצום לגבי מה שהקב"ה הוא באמת, כי הקב"ה הוא אין סוף ואין תכלית, וכשהוא יורד להיות מלך על העולם, הוא ירידה גדולה, ובאמת כל מלך אמיתי הוא נעלה מאד מהאנשים אשר הוא מולך עליהם, והכי כתיב אצל שואל המלך שהי' משכמו ומעלה גבוה מכל עם, והכוונה הוא שהי' באמת הרבה נעלה ממדריגת כלל ישראל, וירד וצמצם גדולתו כדי למלוך על ישראל, וכן הוא אצל

הקב"ה באין ערוך יותר, שהוא באמת אין סוף ותכלית, והקב"ה מצמצם עצמן כשיורד להיות מלך עלינו ועל כל העולם, כי בלא צמצום לא הי' שייך שהי' לנו שייכות עמו, וא"כ באמת הוא יורד גדולה וצמצום שהקב"ה עושה כשיורד למלוך עלינו, והוא עושה כן מחמת הנחת רוח והתענוג שיקבל מהעולם ומהנבראים.

ובראשית הבריאה עלה ברצונו ית' רצון להיות מלך, ואז השפיע הקב"ה חיות להעולם על שנה אחת, אבל אח"כ בכל ראש השנה אנו צריכים לעורר עוד פעם הרצון להמלוכה ושישפיע עוד פעם חיות לשנה הבא, ולכן בראש השנה אנו מבקשים כל היום מלך עלינו שירד להיות מלך עלינו, ואנו שבים בתשובה ואומרים לפנינו שאנו מוכנים לקבל מלכותו באמת ואנו אומרים לפנינו שכשיהי' מלך עלינו וישפיע לנו חיים ושפע לשנה הבא, ודאי יקבל עי"ז תענוג גדול ממעשינו כל השנה הבא, ועי"ז אנו מעוררים אצלו ית' הרצון שירד ויצמצם עצמו להיות מתגלה ומולך עלינו.

ואיתא עוד בספ"ק שהשם הוי"ה ב"ה, רומז איך שהקב"ה מצמצם עצמו מרום המעלה למטה לעוה"ז, אבל ב"ה בשאנו רוצים לעורר החשק והרצון שירד הקב"ה למלוך עלינו, אנו עומדים לפני ה' אלקיכם, והיינו לפני שמצמצם עצמן ומבקשים ממנו ית' לירד ולצמצם עצמן למלוך עלינו, וא"כ בראש השנה אנו עומדים לפני ה' אלקיכם, דהיינו קודם הצמצום.

ולכן הביטול ב"ה שאנו בטלים להקב"ה, הוא ביטול גדול הרבה

יותר מכל השנה, כי הביטול של עבדים להמלך, הוא מפני שהוא כבר מלך עליהם, וצריכים להיות אימתו עליהם כיון שהוא כבר מלך עליהם, אבל ב"ה שאנו עומדים לפני המלך ה', ומבקשים ממנו ית' שהי' מלך, או הביטול הוא יותר שאע"פ שעדיין אינו מלך, מבקשים ממנו להיות מלך, ושנהי' בטלים לפניו, וזה ביטול גדול, ולכן כל היום אנו עומדים לפניו בביטול ומראים עצמינו כעבדים למלך, כי זה עבודתנו ב"ה לבקש באמת שהקב"ה ירד וימלוך עלינו, ואנו צריכים להראות הביטול כדי לפעול אצלו ית' שירד למלוך עלינו והבן היטב.

אבל יש בראש השנה עוד ענין גדול שהוא קשור עם כל הנ"ל, והוא טובה גדולה לנו, והענין הוא כי כל אדם התרגל כל השנה בדרכיו הרעים, וכשרוצה לחזור מרכיו ולשוב אל ה' הוא דבר קשה, כי נעשה אצלו כבר כטבע לילך בדרכיו.

אבל כיון שבראש השנה נעשה כל אחד בריאה חדשה ממש, כי החיות של שנה העברה נפסק ונסתיים, והקב"ה משפיע שפע חדש כמו בריאה חדשה, עי"ז יכול לשנות טבעו לגמרי, כי הגוף החדש בהבריאה החדשה לא נתרגל כטבע הרע, וממילא קל לו להתחיל מחדש ולילך בדרך הישר.

ובזה מתורץ הקושיא שמקשים על מה עשה הקב"ה ככה שמתחילה הי' ראש השנה ואח"כ יוה"כ, הא יוה"כ הוא יום מחילה וסליחה, וא"כ לכאורה הי' יותר טוב אם הי' יוה"כ מקודם, והי' לנו סליחה וכפרה, ואז היינו יכולים לעמוד ביום הדין.

אבל לפי מה שנתבאר הרי אדרבא רק עי"ז ראש השנה אנו יכולים לשוב אליו ית' באמת, כי לולא שהי' בורא אותנו בריאה חדשה בראש השנה לא הי' אפשר להפוך עצמנו מרכיו הרעים, ולכן מתחילה נתן לנו ראש השנה שאז מחדש הקב"ה המלוכה והבריאה, ועי"ז יכולים לשוב אליו כראוי, אבל כיון שמחדש המלוכה והבריאה ממילא הוא יום דין, כי הדין הוא על המלוכה של הקב"ה, אם כדאי לירד למלוך, ובוה ממילא יש כל הדין והמשפט של ראש השנה, אבל הסיבה שנעשה יום הדין הוא לטובתנו שיחדש ויברא העולם מחדש והבן היטב.

ויש להסביר הענין על דרך זה עוד, אבל קצת בביאור אחר ונקדים דהנה איתא בספרים הק' הענין שעושים חופה לחתן וכלה כשמאחדים אותם, כי באמת קשה מאד לזווגם, שהרי החתן והכלה אע"פ שבעצם יש להם שייכות זה לזה מצד שורש נשמתם, אבל כל אחד הלך בדרך של עצמו מיום הולדו עד יום החופה, וכבר נתרגל בדרכו כל כך שנים, וא"כ קשה אח"כ שיתחברו ביחד ויהיו לבית אחד ולא יהי' ביניהם חילוקי דעות באופן גדול, ואם הי' ביניהם חילוקי דעות ממש אז לא הי' אפשר להם להיות ביחד.

ולכן עשה הקב"ה שיתחברו תחת החופה, והביאור הוא עפ"י משל ששני בני אדם נעשה ביניהם סכסוך גדול ואי אפשר להשוות ביניהם ולשוב ולחברם, ואז יש עצה להכניס שניהם לפני אדם גדול חשוב מאד שאימתו מוטלת עליהם, וכשבאים לפניו הם מתבטלים קצת, ועי"ז כל אתר

יוצא קצת מעצמיות שלו, ועי"ז קל לחברם ולהביאם לעמק השוה.

וכמו כן איתא בספרי חסידות שהחופה הוא אור גדול שמקיף וחופה על נשמת החתן והכלה, ונתגלה להם ולנשמתם בשעת החופה אור גדול, והם מרגישים אור גדול זה, ואע"פ שהם לא רואים, מ"מ מזלייהו חזי, ועי"ז כל אחד נתבטל לגמרי לגבי אור זה ויוצא מן הצמצום והעצמיות שלו, וממילא עי"ז אפשר כבר לזווגם, כי כל אחד בטל לגמרי ואינו עומד בעצמיותו, וא"כ ע"י האור גדול של החופה נעשה החיבור ביניהם.

וכמו כן הוא בראש השנה שאז נתעלה כל אחד עד שעומד לפני ה' ממש, והיינו לפני הצמצום של מלכות והעולם, והוא אור גדול כל כך עד שכל אחד נתבטל מעצמיותו וכולם שוים ובטלים אצל אור גדול זה, וזה מסייע שע"ז כל אחד יוכל לצאת מהרגלו ולכרות ברית חדשה עם הקב"ה ולהתחיל מחדש לעבוד את ה' באמת ובתמים.

ולפי"ז א"ש רמז הפסוק אתם נצבים היום זה ראש השנה, כולכם לפני ה' אלקיכם, היינו שעומדים ממש לפני ה', ולפני מדריגה גדולה כל כך שנקרא לפני ה' לפני הצמצום, וממילא אין שם רק כולכם, שלפני מדריגה גדולה זו שנים הכל כאחד, שכולם בטלים לפני מדריגה זו, ושם קטן וגדול שוים אע"פ שכל השנה יש ראשיכם שבטיכם וגו' והרבה מדריגות פרטיות בכלל ישראל, אבל בראש השנה לפני האור הגדול שמתגלה כולם שוים כאחד, ועי"ז יוצא כל

אחד מהצמצום והעצמיות וההרגל שלו, ועי"ז קל מאד שנוכל להתחיל מחדש בלא הטבע הרע שהורגלנו בו, וכיון שהוא כן ממילא יהי' לעברך בברית ה' אלקיך, היינו שממילא נוכל לכרות ברית חדשה עם הקב"ה, לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם

ולא נתנהג עוד בהרגל הרע שהורגלנו בו, אלא נכלל עצמינו עם כל העולם ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם, ויתגלה מלכותו עלינו ועל כל העולם, ויכירו וירעו כל יושבי תבל שהי' מלך על כל הארץ, והבן.